

52. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2017

PARK FINŽGARJEVEGA DOMA
OPČINE (TS) – DUNAJSKA CESTA 35

Petek, 1. septembra 2017

Ob 16.30: dr. Maja Smotlak

- **POJMOVANJE NARODNE IDENTITETE
MED SLOVENCIM NA ZAHODNI
NARODNOSTNI MEJI OD 19. STOLETJA DO
SODOBNOSTI SKOZI PRIZMO ROMANA**

Ob 19.00: predvajanje dokumentarnega portreta o življenju Borisa Pahorja "Boris Pahor. Portrait d'un homme libre" avtorice in režiserke Fabienne Issartel.

Sobota, 2. septembra 2017

Ob 16.00: mag. Valerija Perger

- **KAKO DOLGO BO PORABJE
ŠE SLOVENSKO?**

Ob 19.00: ob sedemdesetletnici priključitve Primorske Sloveniji bomo v sodelovanju s Kinoateljstvom predvajali dokumentarno videonovelo MOJA MEJA, ki jo bo predstavila avtorica Nadja Velušček.

Nedelja, 3. septembra 2017

Ob 9.00: sveta maša za udeležence Drage. Somaševanje bo vodil škofov vikar v Goriški nadškofiji Karlo Bolčina.

Ob 10.30: dr. Igor Bahovec

- **O VERNOSTI NA SLOVENSKEM: OD
SOCIOLOŠKO-ANTROPOLOŠKE ANALIZE
DO KRŠČANSTVA, KI PRINAŠA UPANJE,
POGUM IN USTVARJALNOST**

Ob 15.30: slovesna izročitev 6. Peterlinove nagrade.

Ob 16.00: ddr. Klemen Jaklič

- **O DILEMI NAŠEGA ČASA:
PRAVICE ČLOVEKA ALI DRŽAVLJANA**

»Pravice človeka ali državljana?«

Draga ima za sabo že več kot 50 let in povsem razumljivo je, da danes ne preseneča več. Minili so časi, ko so skoraj vsi, ki jim je bila pri srcu usoda slovenskega naroda (ali kaj drugega), skozi vse poletne mesece adrenalinsko poizvedovali, kaj smo dali na program študijskih dnevov, še bolj, koga smo vabili za predavatelja. Poizvedovanje enim je bilo takrat enako razumljivo kot radovednost drugih. Danes tega ni več in skoraj pogrešamo mrzlico, ki je spremljala pripravo Drage. Iz leta v leto nam je tista mrzlica zagotavljala, da je Draga vsaj za en del Slovencev potrebna (za druge pa morda nevarna?). Ali smo z demokratizacijo in osamosvojitvijo zaplaval v rutino? Teme, ki jih predlaga Draga, so si iz leta v leto podobne, se nekako ponavljajo, ampak to ne kaže na pomanjkanje ustvarjalnosti ali padec domišljije. Tem, ki bi spodbujale razmišljanje o sodobnem globaliziranem svetu, je na pretek. Toda če vztrajamo na problemih, ki so danes, kot so bili včeraj, bistveni za obstoj naroda in družbe, pomeni, da mnoga vprašanja, ki smo jih ponudili v razpravo v preteklih petdesetih letih, ostajajo nerešena. Če so se prvih 25 let takratni slovenski politiki bali, da na Dragi pripravljamo kontrarevolucijo, nam slovenska politika zadnjih 25 let zagotavlja, kako je Draga še danes pomembna in potrebna, ker problemi še naprej čakajo na odgovor. Zato se akterji Drage k »našim« temam trmasto vračamo.

Zato bomo spet spregovorili o manjšinski problematiki, ker obstoj slovenskih manjšin razumljivo ostaja na vrhu našega dnevnega reda in postaja iz leta v leto bolj pereč: vse naše manjšine se številčno krčijo, zavest plitvi, večinske institucije nas blagrujejo, češ da kulturno bogatimo prostor ob meji, toda nam s težavo, po kapljicah priznavajo tisto, kar je potrebno za naš razvoj. To stanje dobro ponazarja položaj slovenske manjšine na Madžarskem, o kateri doslej Draga ni spregovorila. V večernem delu petkovskega sporeda pa se bodo udeleženci Drage poklonili pisatelju Borisu Pahorju, veteranu in prvoborcu za slovenske pravice in za demokracijo s predstavitev francoskega dokumentarca o njegovem življenju. →

← Z manjšinsko problematiko je povezano tudi sobotno predavanje, ko bomo razmišljali o narodni identiteti, kakor jo dojemajo in opisujejo v svojih delih naši zamejski literarni ustvarjalci. Za manjšince je občutek narodne pripadnosti temeljnega pomena in je do nedavnega pogojeval tudi osebne izbire in odločitve. Ta tema letošnje Drage bo gotovo spodbudila marsikatero razmišljanje, ker se pojmovanje identitete zadnja leta vendarle spreminja, potem ko je poldrugo stoletje prevladovalo bolj čustveno gledanje na našo držo. To je pravzaprav vprašanje, ki se postavlja predvsem v zamejstvu, v matici je identiteta danost, o kateri se veliko ne razmišlja niti ne razpravlja, čeprav zadeve tudi po osamosvojitvi niso tako enostavne. V Sloveniji je namreč prebivalstvo tako premešano s prišleki iz drugih predelov bivše skupne države, da se pojma narodnosti in državljanstva pomenko počasi približujeta, kar je vendarle vredno premisleka. Nam pa bo morda kdo očital, da smo obsesivni, toda to je za nas življenjskega pomena. 15. septembra bo 70 let, kar se je Primorska vrnila v okrilje Slovenije. Delno je bila popravljena krivična posledica prve svetovne vojne, ki je pomemben del slovenskega naroda obsodila na italijansko okupacijo, toda nova meja je zasejala nove bolečine, kruto je zasekala v teritorij in narodovo telo ter prizadela prebivalstvo, ki dotedaj nikoli ni bilo ločeno. Obletnice se bomo spomnili z zgovornim filmskim pričevanjem *Moja meja* v sobotnem večernem programu.

Vprašanju krščanske misli in prakse bo, kot je v tradiciji Drage, posvečen nedeljski dopoldan; govor bo o splošni krizi vernosti s posebnim ozirom na Slovenijo, kjer je stanje v dobrem in slabem podobno kot drugod po Evropi. Analiza bo pokazala na probleme, a bo poudarila tudi nove težnje, ki vendarle napovedujejo in odpirajo pot pozitivnejšemu razvoju.

Tudi tokrat bomo zaključni del Drage začeli s slovesno podelitvijo letošnje Peterlinove nagrade, ki pomeni priznanje posamezniku ali društvu, ki se je s svojim delom izkazalo na področju prosvete.

Velika tema Drage 2017 bodo »*pravice človeka ali državljana?*«, ki je eno izmed glavnih vprašanj sodobne demokratične ureditve družbe, saj je vse bolj očitna težnja po uveljavitvi osebnih pravic, ne oziraje se na ostale akterje soudeležene v skupnosti. Odtod populizem, ki ni bil še nikoli tako virulenten, kot ob nastopu migracijske krize. Toda razvoj ni nujno enosmeren in vsi lahko pomagamo krepiti pravico in utrjevati demokracijo.

Od nas so se od prejšnje Drage poslovili

Alojz Tul
predavatelj
na Dragi 1968

Drago Klemenčič
predavatelj
na Dragi 1969

Peter Urbanc
predavatelj
na Dragi 1974

Katica Cukjati
predavatelj
na Dragi 1981 in 2015

Ljubo Sirc
predavatelj
na Dragi 1983

Predrag Matvevič
predavatelj
na Dragi 1986

Ivan Urbančič
predavatelj
na Dragi 2001

Peter Vencelj
velik prijatelj
Drage

Kratka predstavitev tem in predavateljev DRAGE 2017

Dr. MAJA SMOTLAK

Dr. Maja Smotlak je trenutno zaposlena na Inštitutu za jezikoslovne študije Znanstveno-raziskovalnega središča Univerze na Primorskem. Raziskovalno se ukvarja s slovenskim leposlovjem, zlasti pa s slovensko književnostjo, ki nastaja v Italiji. Redno piše literarne kritike za Radio Trst A. Pred tem je leta 2014 doktorirala na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem. Letos je pri slovenski tržaški založbi Mladika izšla njena prva znanstvena monografija *Narodna identiteta v sodobnem slovenskem romanu v Italiji (1991–2015)*.

POJMOVANJE NARODNE IDENTITETE MED SLOVENCMI V ITALIJI OD 19. STOLETJA DO SODOBNOSTI SKOZI PRIZMO ROMANA

Od 19. stoletja dalje, ko se je na območju Furlanije Julijske krajine začel oblikovati avtohtoni slovenski roman, je v njem imela narodna tematika pomembno vlogo. Ta se je neprekinjeno ohranjala skozi celotno 20. stoletje in se zaradi obdobja fašizma, tedanje narodne ogroženosti ter povojnih nerazrešenih napetosti še dodatno okrepila.

Letu 1991, ko je slovenski narod oblikoval svojo samostojno državo, so sledile še mnoge druge družbenopolitične spremembe, kot so propad Tržaške kreditne banke, sprejetje zaščitnega zakona, vstop Slovenije v Evropsko unijo in v schengensko območje. Kaj pa so vsi ti premiki pomenili za Slovence v Italiji? Kako so vplivali na njihovo držo do lastne narodne identitete?

Odgovore na zastavljena vprašanja lahko v določeni meri najdemo ravno znotraj romana. Vanj tudi sodobni slovenski avtorji v Italiji polagajo svoja vprašanja in prepričanja o narodu, obenem pa tudi s tem povezano aktualno vzdušje, vrednote, probleme, dinamike in lastnosti celotne manjšinske narodne skupnosti, ki ji pripadajo. Prav zato so spoznanja, do katerih pride demo skozi njihovo prebiranje in analizo, zanimiva ne le za literarnovedno stroko, temveč v enaki meri tudi za širši družbeni in politični diskurz.

Mag. VALERIJA PERGER

Magistrica slovenskega jezika in sociolingvistike Valerija Perger, v prostem času publicistka, blogerka in fotografinja, že 25 let na Zavodu RS za šolstvo opravlja delo pedagoške svetovalke za šolstvo Slovencev v Porabju na Madžarskem. Živi in dela v Monoštru. Njene strokovne naloge so vezane na slovensko-madžarske bilateralne sporazume, je predstavnica MIZŠ v Porabju. Deluje ne samo na šolskem, ampak tudi na kulturnem in informacijskem področju manjšinskega življenja. Leta 2010 je od slovenskega šolskega ministrstva na predlog porabskih učiteljev prejela najvišjo državno nagrado Republike Slovenije za izjemne dosežke na področju narodnostnega šolstva pri Slovencih v Porabju.

KAKO DOLGO BO PORABJE ŠE SLOVENSKO?

Slovenski jezik v Porabju na Madžarskem je pri mlajših in najmlajših generacijah izgubil mesto prvega, maternega jezika, njegovi govorniki so le še srednje in starejše generacije. Porabski Slovenci, ta najmanjša slovenska zamejska skupnost, je na pragu usodnih trenutkov, pred katerimi si – skupaj z matično Slovenijo – še vedno zatiska oči: Ali bo na področju ohranjanja jezika in identitete začela novo pot za revitalizacijo obeh ali pa bo postala folklorna posebnost pokrajine. Opozorila, da manjšina brez jezika nima prihodnosti, največkrat niso slišana ali pa napačno interpretirana. Kako je z odnosom matice do Porabja? Kaj pa odnos domicilne madžarske države in Madžarov? Sta kultura in šolstvo garant ohranjanja skupnosti? Kaj pa Cerkev? In gospodarstvo? Veliko vprašanj, na katera se bo skušalo čim bolj izčrpno odgovoriti.

Priloga št. 4 MLADIKE – junij 2017.
Odg. ur. Marij Maver. Reg. na sodišču v Trstu, št. 193.
Poština plačana v gotovini. Tisk Grafka Soča d.o.o.
ISSN 2039-9324

V pripravi je **ZBORNIK DRAGE 2016**
s predavanji in diskusijo lanske Drage

Dr. IGOR BAHOVEC

Igor Bahovec, rojen 1961, je diplomiral iz fizike in doktoriral iz sociologije. Tema doktorata je bila skupnost v sodobnem času, magisterija pa postmoderna kultura in duhovnost. Je poročen in oče treh otrok. Z družino živi v Ljubljani. Deluje kot docent na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani, raziskovalno pa tudi na Inštitutu za razvojne in strateške analize v Ljubljani. V zadnjem času je več objavil o evropski identiteti in krščanstvu, sinodi o družini in papeževi spodbudi *Amoris Laetitia* ter o vprašanju sprave v Sloveniji. Sicer pa ga raziskovalno zanimajo teme sociologije religije, skupnosti, oseba, (postmoderna) kultura, družina, civilna družba, intermediarne institucije in socialni kapital. Posebno pomembno se mu zdi razumeti in razvijati možnosti in pogoje za pristni dialog na ravni oseb, skupin, kultur in religij.

O VERNOSTI NA SLOVENSKEM: OD SOCIOLOŠKO-ANTROPOLOŠKE ANALIZE DO KRŠČANSTVA, KI PRINAŠA UPANJE, POGUM IN USTVARJALNOST

Živimo v obdobju, ko v večjem delu zahodne Evrope in Sloveniji glede vernosti prihaja do pojavov, ki vodijo v različne smeri. Če po eni strani prihaja do izrazitega upada izražanja krščanske vernosti, so po drugi jasni premiki v smeri ustvarjalnega, pristno živetega krščanstva ali njemu nasproten umik v konzervativno, v preteklost zazrte izraze vernosti. Zastavlja se vprašanje, kaj storiti, da bi podprli tisto pristno krščanstvo, ki sledi sporočilu evangelija in najboljšemu iz tradicije Cerkve ter je hkrati blizu človeku sodobnega časa. In kako prepoznati tisto krščanstvo, ki je zapadlo apatiji ali se togo umika srečanju s konkretnostjo življenja ljudi, je zgolj neustvarjalna opozicija, ki vidi napake, a ne podaja ustreznih predlogov rešitev.

V predstavitvi bo najprej podana sociološka in antropološka analiza stanja in do neke mere upoštevana kulturno-zgodovinska analiza. Posebna pozornost bo namenjena aktualnim vprašanjem: izzivu migracij, trku sekularne in religiozne Evrope, soočenju različnih vizij in stvarnosti krščanstva danes. Pri tem ne gre za idejno analizo, ampak za srečanje vere in življenja, za konkretnost življenja.

V sklepnem delu bodo nakazani trendi prihodnjega razvoja in kako najti smer, »ki zdrži« in ki vodi k novi kulturi življenja, bratstvu in kulturi srečanja, oziroma h civilizaciji ljubezni, kot je govoril že Janez Pavel II.

DDr. KLEMEN JAKLIČ

DDr. Klemen Jaklič je sodnik Ustavnega sodišča RS. Po diplomi na ljubljanski pravni fakulteti je najprej iz primerjalnega ustavnega prava magistriral na Univerzi Harvard, nato pa doktoriral iz evropskega ustavnega prava na Univerzi Oxford. Svoj drugi doktorat, prav tako s področja ustavnega prava, je opravil na Univerzi Harvard in zanj prejel nagrado za najboljšo delo na področju evropskega prava in evropske pravne misli. Od leta 2008 je na Harvardu deset let predaval pri več kot dvajsetih predmetih s področja človekovih pravic, ustavnega in evropskega prava, etike in globalne pravičnosti, ter bil za svoje predavateljsko delo večkrat nagrajen. V mandatu 2008–2012 je bil slovenski član Evropske komisije za demokracijo skozi pravo (Beneške komisije). Je avtor ali soavtor številnih znanstvenih del, med drugim komentarja slovenske ustave ter prvega slovenskega prevoda in komentarja ustave ZDA. Pri Oxford University Press je leta 2014 izšla njegova knjiga

Constitutional Pluralism in the EU, prva in do sedaj edina znanstvena monografija slovenskega pravnikarja pri tej vodilni angleški založbi. Mednarodna pravna skupnost jo označuje kot »pomemben in neznansko koristen« prispevek k ustavnopravni znanosti, kot prvo »konsistentno utemeljitev celotne smeri« evropskega ustavnega pluralizma (J. H. H. Weiler, *The European Journal of International Law*), ter kot »prispevek velike vrednosti«, s katerim Jaklič »utemelji in osmisli smer ustavnega prava, ki položi nič manj kot temelje novemu, izpopolnjenemu razumevanju prava (E. Dubout, *Revue Française de droit constitutionnel*).

O DILEMI NAŠEGA ČASA: PRAVICE ČLOVEKA ALI DRŽAVLJANA?

Vprašanje pravic človeka na eni in državljana na drugi strani se postavlja vse od zametkov moderne demokracije v obdobju po francoski in ameriški revoluciji. Zdi se, da je nerazdružljivo s samim konceptom demokracije, ki po eni strani govori o varovanju človekovih pravic kot enem od smotrov demokratične oblike vladavine, po drugi pa po svoji naravi demokracija suverene države privilegira prav pravice lastnih državljanov. Kakšen je torej pravi pristop k razrešitvi obeh na videz neskladnih silnic? To večno vprašanje demokracije je še posebej aktualno v času, ko se zdi, da v luči migrantske krize in drugih težav, s katerimi se sooča Evropa, težnja po »nacionalnem« v demokraciji že dolgo ni bila tako močna. Je tudi legitimna? Če je tako, do katere mere? Ali pa je v našem času edini legitimni pristop tisti, ki na prvo mesto postavlja pravice človeka in ne nujno državljana? Dobra novica je, da je dilema na ravni ustavne morale in ustavnega prava razrešljiva. Manj pozitivno sporočilo pa, da – kot velja za vsako obdobje zgodovine – tudi v našem času ni garancije, da bi akterji moči in odločanja z gotovostjo sledili smeri pravične prihodnosti in nadaljnega razvoja demokracije. Vseeno je mogoče na različne načine prispevati k temu, da bi kolesje zgodovine v našem času akterjem pomagali potisniti prav tja.